

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. III. Novâ lege Concilii Tridentini irritantur Matrimonia aliter contracta, quàm præsentate proprio Parocho, vel alio Sacerdote, de ipsius Parochi seu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

Matr. omif-
fis denuntia-
tionibus pu-
blice celebra-
tur? Dicitur
ab Aliquibus
clandestini-
um.

nibus publicè celebretur, sciente majori parte vicinæ? Etiam hoc Matrimonium ab aliquibus dicitur clandestinum; quoniam illa publicitas non purgat vitium istud, cum non æquipollet denuntiationibus: multa enim facilius deteguntur impedimenta, factis denuntiationibus diebus festis inter Missarum solemnias, ut fieri debent: major enim numerus confluit in templum, timerque præceptum, quo detigi impedimenta præcipitur; & quando non præmittuntur hæ denuntiationes, quilibet se à denuntiando impedimenta retrahit, quasi sua non interfit.

Bartolus.

Accedat doctrina Bartoli l. fin. in princip. verf. *Qualiter*, ff. de Ritu nupt. ubi dicit, id fieri clam, quod, omiffis jure requisitis in actu, efficitur: cum ergo in Matrimonio jure petantur denuntiationes, dicitur iis omiffis clandestinum. Sic tenet Gloss. cap. 2. Qui filii sint legit. verb. *Publicè: Scilicet*, inquit, denuntiatione præmissa in Ecclesia publicè: alias hodie dicitur clandestinum, sup. de Claud. despons. *Cum inhibitiis*. Idem docet Hostiensis, & alii complures; quos refert & sequitur Sanchez supra n. 10.

70.
Objeftio sol-
vitur.

Si dixeris: quòd fit scientibus vicinis, dicitur publicè fieri. Respondetur: omninò publicè fieri, sed non eà publicitate, quam jus postulat, & sicut statim dictum fuit, illæ publicitates non æquipollent, etiam quoad substantiam.

Non valet
arg. opposita
sententia ex
c. 2. *Qui si-
jii* etc.

Nec valet argumentum Adversariorum, desumptum ex d. cap. 2. Qui filii sint legit. ibi: *Filii eorum non debent sustinere jacturam, cum parentes eorum publicè, sine interdictione Ecclesie, inter se contraxisse noscantur*. Non valet, inquam, nam juxta Gloss. jam jam allegatam, *Publicè*, id est, denuntiatione præmissa in Ecclesia publicè. Atque hæc satis pro hoc loco de poenis Matrimonii clandestini, de quibus iterum redibit diffusior sermo Sectione II.

Nunc tempus est, ut discutiamus novam legem Concilii Tridentini quæ non solum prohibentur, ut olim, omnia Matrimonia clandestina, sed etiam aliqua irritantur. Et si à me petitur, ecquæ illa? Respondeo:

CONCLUSIO III.

Novâ lege Concilii Tridentini irritantur Matrimonia aliter contracta, quam præsentente proprio Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi seu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus.

71.
Plurimum

Cum haud intermissâ solertiâ (verba sunt Pallavicini in Historia Concilii

Tridentini) per tot menses, in cæteribus nationum Theologorum, & in peculiaribus Patrum conventibus, de Sacramento Matrimonii, ac de ipsius abusus diiudicatum effectum, gestique Canones & decreta, post Sessionem in maximo convenu sententiæ explicite conceptæ: consumptique in eo quatuordecim cœtibus, tandem postremo Julii die collectæ sunt.

Plurimum supra reliqua disputatum & concertatum est, irrita, nec ne, declaranda essent Matrimonia clandestina. Et quæquam Suavis aliter recenscat numerum sententiarum, innixus literis Vicecomitis ad Borromæum; tamen Legati scripserunt, concertatum supra quadraginta quatuor voluisse, ut ea irrita redderentur, aut aliquid condidimusmodi fuisset, homines in habiles reddere ad hæc ratione contrahendum; reliquorò antiquæ consuetudini in hæc sensu: cum posteriori sententiam dicebantur emittenti Olius & Simonetta, & Moronizæ utramque anceps hæc fuisse; sed ipsis non in Sessione suffragio utendum erat. Hæc Pallavicinus lib. 22. cap. 4. n. 1.

Et cap. 8. n. 21. & 22. sic scribitur: Decimo Septembris absoluta est sententia, quæ collectio, quæ in quatuor classes dividitur. Prima, hujusmodi potestatem (quæ irritandi Matrimonia clandestina) in Ecclesia negabat. Secunda, ex adverso sententiam hanc in Ecclesia potestatem, & eadem exercendam. Tertia, inesse quædam Ecclesie potestatem, ubi sufficiens ad causam, sed eam causam reverè deesse. Quarta, operabatur, cum Ecclesie potestas multis affirmaretur, negaretur à multis, quætionem ad dogma redigi, in quo nequaquam desere, ut decretum conficeretur, tam multis contradicentibus.

Verum, post prolixam disputationem bitam, postea, priusquam Sessio celebraretur, penè omnes de duobus concordarunt, ut in deliberatione in volvi dogma: dogma esse pro ea parte, quæ non opponendum decreto, cum inesse reverè in Ecclesia facultas illa, ubi alioquin digna causa suppetere, in quo ferè unanimes conveniebant, materia Theologi. Quam ob rem eò denique detecta res est, ut perpenderet, an vere hujusmodi adesse causa. Centum triginta sex illi adversarij sunt, reliqui in medias sententias abierunt. Hucusque Pallavicinus.

Sed quid putamus movisse tot Patres, ut adversarentur illi Decreto? Madrucci unus ex istis dixit (ut refert Pallavicinus sup. cap. n. 7.) Causas à se non conspici, cur Ecclesia post continuam tot sæculorum consuetudinem, ad rem adeò novam adducenda esset, corruptelas potius reparandas, quàm iis condi-

tionibus interdictis, quibus hæc Matrimonia sæpè noxia reddebantur, quâ severis ad id pœnis inflicti.

Hanc sententiam (prosequitur Pallavi. n. 8.) complexus est Joan. Trivifianus Veneriarum Patriarcha, qui non concedentiam modò, sed potentiam negavit, arguens, irritâ reddi non posse quamdam Sacramenti rationem, in qua tota insit ipsius natura, tamen si ritus debiti desint; exempli gratiâ, quamvis Sacerdos confeceret absque ornatu sacro, verum Sacramentum conficit, dummodò materia cum forma conjungatur. Cùm igitur natura Matrimonii sua sit in mutuo consensu, sensibus subiecto, solumque postulentur reliqui ritus, aut ad decorem, aut ad probationem; ab eorum vacuitate (opponerat ille) conjugii vim auferri non posse.

Castanea Rossanensis Archiep. ita differuit (inquit Pallav. sup. n. 10.) dubitationi subiecti, an hæc esset in Ecclesia potestas; eoq;posito, tamen si communior Theologorù opinio eam potestatem admitteret, ab ea quæstione Concilio abstinendum esse; ad abstergendam dubitationem non valere producta exempla aliorum impedimentorum, quæ induxit Ecclesia; ea siquidem in illis, ineptas ad contrahendum inter se reddidit duas personas, quæ antea erant apæ: sed in re præsentî, permanente habilitate in personis, adjectus fuisset naturæ Sacramenti modus quidam, ipsam antea non constituens: utcumque id foret, fieri non expedire, tùm ne occasio daretur hæreticis destruendi Sacramenta: tùm, quia prioribus sæculis id factum non erat, quamvis tunc eadem causæ militassent.

Non gravetur Lector, si adhuc unum aut alterum Patrem produxero, ut sic magis veritas Catholica elucescat. Itaque (attestante Pallav. sup. n. 13.) Martinus Rithovius Belgæ, Iprensis Antistes, initium duxit à confessione timiditatis suæ, quæ sibi negabat, solutâ ac securâ manu ad opus ad eò novum, ad eòque magnum, progredi; Sanctiones Ecclesiæ in certo fundamento firmandas esse, ne fideles in anxietate versentur, aut interiorem conscientiæ legem, aut exteriorem Ecclesiæ transgrediendi; tamen certum esse, non esse certam hanc potestatem in Concilio, reddendi irrita Matrimonia occultatâ compluribus Theologis, qui ibi aderant, id negari, & ex affirmantibus alias ab aliis rationes afferri, & alterius ab altero rationem confutari. Unde in comperto erat, rem in nebuloso, non in sodo versari.

Oportere Synodi sententiis auctoritatem infundi à conjunctione, & ea quidem animum, non corporum, quæ sine altera nihil valeret ad eas firmandas: jam verò in eo argumento conspici animos valdè divisos, quando complures sufficientem jurisdictionem, com-

plures sufficientem causam non agnoscebant.

Argumenta, quæ pro hujusmodi jurisdictione aducebantur, esse debilia; & primo loco nihil convinci ex simili ordine Magistratûs profani, qui potest efficaciam auferre politicis contractibus, ubi desunt solènes ritus ab ipso præscripti. Huic potestati tantummodò locum dari in bonis exterioribus, & in iis rebus, quæ Reipublice dominatui subjacent, & non in iis, quæ homini debentur jure naturæ, cuiusmodi est facultas se per Matrimonium consociandi, quod idcirco nec filio à patre, nec servo à Domino prohiberi fas est.

Præterquam, quòd obstaculum illud, à jure civili injectum hujusmodi contractibus, qui alioquin à natura vim habent, non impediobat, ne inde oriretur obligatio; sed ut daretur partibus facultas, eos accusandi, efficiendique, ut à jure irriti declararentur; at verò contractum Matrimonii, naturæ & Christi lege talem esse, ut si semel efficacitatem obtinet, nunquam postmodum ea ipsi adimatur.

Neque melius aptari similitudinem, de sumptam ex variis impedimentis, ab Ecclesia constitutis, sive ob cognationem corpoream, spiritali & civili, sive ob aliâ causam. Etenim in illis & semper habebatur ratio cujusdam certæ conditionis personarù, quibus fas non esset inter se contrahere, & exemplo Scripturæ adhibebatur; hic verò absq; exemplo irritum universè sanciri Matrimonium occultum inter cujusvis generis personas, ad eòque non materiam reddi ineptam, sed formam mutari.

Quod autem spectabat ad causam, eam satis non esse, etiam auctoritate positâ, tanquâ certâ, ad probandâ eâ legem, quæ irrita redderet ea conjugia, ob turpem in ipsis contrahendi modum: Matrimonium enim duplicis finis gratiâ contrahi, nimirum ad conservationem stirpis, & ad remediù incontinentiæ; primum honestior è esse, alterum magis necessarium, magisq; communem; ad eò ut S. Aug. diceret, re ipsa Matrimonii ab ullo non contrahi laudabiliter, nisi fragilitatem suâ is pertimescat. Jam verò posse quidè optari, sed eque sperari non posse, communè hominum incontinentiâ ita coerceri posse, ut legitime nuptiæ expectentur: satius igitur videri, largum ac promptum adesse remediù, & ante oculos concubitus licere ipsis, clandestino Matr. vinculo se honestè constringere. Similiter existimare S. Aug. in 1. lib. de Matrimonio adulterinis, magis expedire, Baptismum homini adultero impertiri, tamen si non satis paratus ad ejus utilitatem recipendam videatur, quàm illo denegato ob irreverentiæ metum, eum fortasse privari fructu, quem inde susciperet.

Addidit, amplificari ab Auctoribus oppositè sententiæ illius dâna, qui contracto prius clâ conjugio, ac dein altero palam celebrato, cogebatur omnem vitam in adulterio ducere.

K k k k

Sed

76.

Refutantur arg qua ad ducebantur ad probandam sufficientem jurisdictionem Ecclesiæ.

77.

Ostenditur insufficientia causa.

74. *Discurtus Castan.*

75. *Non Mari. Rithovius.*

Sed quod scelerum damno subveniretur, libertatem omnium ac medicinam coarctandam non esse; incommodo jam dicto neque Christum, neque Apostolum prospexisse: mirum igitur non videri, si non prospiceretur ab Ecclesia. Potius severissimis poenis & denuntiatis & inflatis, contra sacrilegam fraudem hujusmodi hominum agendum. Cæterò, nequitiam humanam aded ingeniosam esse, ut noverit se ab omnibus legum nexibus explicare, nec alio nisi timoris vinculo constringatur. Ita Martinus Richovius.

78. *Consimiliter loquitur Constant. Bonellus.* Consimiliter Constantinus Bonellus Episc. Tiferni, quamvis admitteret potestatem irritandi, censuit tamen non expedire, ut eadem Ecclesia uteretur id enim idem futurum ac corrigere præteritas cunctas leges, quæ ad Matrimonium contrahendum, non nisi mutuum consensum exigebant. Nunquã id ausam Ecclesiam, tamen eadem incommoda cerneret; deliquebat ex Conc. Later. sub Innoc. 3. cuius sanctio habetur in c. *Cũ inhibito*, de Clan. desponsi. Tam memorabili Conventui nec pietatem nec prudentiam defuisse: postea verò genus mortalium non fuisse mutatum.

Afferri à quibusdam quamdam legem Evaristi Pontifici, relata in Can. *Aliter*, 30. q. 5. quasi idem ipse tentavit; sed textum illum cõmuniter sic explicari à Canonum Consultis, ut ejusmodi connubia sint quidẽ haud legitima, hoc est, contra ritũ Canoniarum iustionum, non tamen sint irrita; quod etiam censuit S. Aug. relatus Can. ultimo causæ 28. q. 1.

79. *Quomodo Evaristus Matr. clandestina appellaverit adulteria.* Quod si Evaristus, adulteria seu contubernia appellavit, id intelligendum pro eo, ac intelligebat Gratianus in Can. ultimo ejusdem q. quod essent causæ adulteriorum & contuberniorum in secundis Matrimoniis irritis, quibus ausam præbebant.

Quin ab Ecclesia, quod fraudes, occultique cõcubitus evitarentur, statutas fuisse sanctiones oppositas iis, quæ nunc proponebantur, cum præsumeretur ab ipsa, esse consensum conjugalem, ubi concubitus habetur post occulta sponsalia; adeòque tanquam Matrimonium præsumeretur, quod interdum reverà Matrimonium non erat, idque pariter ab illa effectum, præsumente, intelligendum esse nuntium remissum honestæ conditioni, à qua præcedens Matrimonium suspendebatur, ubi contrahentes cõjungunt ante appositæ conditionis, eventum: nunc è contrario agi de auferendo, atque irrito faciendo consensu, cum certum erat illum existere.

Probatur decretum irritans esse absurdum. Præterea; Decretum propositum absurdum esse; quia privabat efficacitate conjugia, tamen ita contracta, ut legitimè probari possent, cujusmodi erant, aut ante duos solos testes habita, aut scripto contrahentium manu confecto. Hactenus Bonellus apud Pallavicinum supra n. 17.

In eadem sententia fuit Sebastianus Vanzius Episc. Urbevetanus; qui etiam, licet potestatem irritandi generam in Ecclesia testaretur, dixit tamen, in proposita questione libidubium esse, an sufficiens causa suppetere ad hujusmodi Decretum universale ac perpetuum sancendum, cum oporteret, hanc pariter causam esse universalem ac perpetuam, ac illi nexam, inter quos inducitur obex, prout observari poterat in cunctis impedimentis, quæ rem irritam faciunt, ab Ecclesia jam irritata.

Contra verò; si causa solum temporalis est, aut potest esse, & non esse inter eos, inter quæ impedimentum statuitur, haud posse per totum universè adimi efficacitatem ab Ecclesia, tamen Ecclesia in suo interdico uratur Decretum rogare. Se hoc didicisse à Gloss. c. *In fructibus*, de Sponsa duorum, & à Gloss. *ultra modum*, de Abbat. Panorm. in c. *Ad dissolvendũ*, de Impub. inter eas, quæ appellabatur.

Jam verò delicta & incommoda, quæ suadebant irrita esse reddenda Matrimonia clandestina, non solum non esse casus perpetuam & communem, sed in plerisque non inveniri, cum plures hominum in hujusmodi conjugii quietam ac tranquillitatem agant. Non igitur id satis esse ad legem universalem condendam. Ita Vanzius apud Pallavicinum sup. n. 21.

His non obstantibus, Concilium, postquam decrevisset 12. anathematizatos in hereticos eorumque errores circa Sacramentum Matrimonii, proposuit Decretum expeditum in reformationis in decem capitulum, in quorum primo irritat Matrimonia aliqua hisce verbis: *Qui aliter, quam præcipitur per verbum vel alio Sacerdote, de ipsius Sacerdotis seu Ordinis licentia, & duobus vel tribus testibus, Matrimonium contrahere attentaverint, eos S. Synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles redditur & hujusmodi contractus irritos & nulli decernit, prout eos præsentis Decreti articulo & annullat.*

Cum autem Concilium istud à Pontifice fuerit approbatum, veritas Catholica est, ab Ecclesia hujusmodi Matrimonia potuisse irritare, quidquid Patres jam allegati fecerint, vel non senserint. Alioquin errasset in re, maxime ad fidem & universales Ecclesie mores conducenti.

Utique appareat, Concilium non cõcedendo processisse contra iudicium tot Patrum, sed optimè fundatum fuisse, non solum in auctoritate, quia major pars, ut patet ex prædictis, consensit in hoc Decretum irritans, sed etiam in ratione, operæ pretium erit, adducere eas rationes, quas diversi Patres pro Decreto faciendo adduxerunt.

Itaque, omisso Lotharingo, qui primus omnium sententiam dicebat, quæ videre poterat in Concl. 1. n. 9. Granatensis opinio fuit. Potuisset qui-

stem Com-
salvi de
Mendoza.

quidē irrita fieri ab Ecclesia, etiam conjugia prius contracta, ac firma ex jure divino, cum-
jusmodi erant inter infidelem & fidelē; mul-
tō magis id ab eo fieri posse in contrahendis.

Pro certo haberi, in ipsa potestatem inesse impedimenti inducendi inter eos, quibus antea id liberum erat ex quovis alio jure. Ex-
emplo sit impedimentum ex compateritate, per sacram actionem inducta, quæ meræ legis Ecclesiasticæ vinculum est. Pœnitentiam quoque Sacramentum esse, & tamen sublata fuisse ab Ecclesia efficacitatem absolutiōni, quæ ab aliis, quam à proprio Pastore imperiretur. Dubitationem igitur non in potestatem cadere, sed in hujusmodi constitutionum opportunitatem; hanc verò sibi maximam videri ob incommoda ab aliis adducta.

Quod hoc novum esset, nihil obstat: si tale objectum valeret, aiebat, confectum iri, nullam unquam sanctionem novam esse statuendam; id verò nimium repugnare regimini, quod postulat rerum humanarum vicissitudo. Hæc ille apud Pallavicinum, sup. n. 9.

At verò Fufcararius aiebat: Ad credendum inesse in Ecclesia eam potestatem, abundè sufficere auctoritatem tot tantorumq; Theologorum, qui ad Synodum convenerant, & illam concedebant; & eorum aliquem dixisse, tutum non esse secundum fidem eā denegari.

Quodcumque genus rerum, quæ Reip. partes sunt, esse in potestate Reip. quæ totum est; proinde debere partes illi in servire, ac se accommodare. Jam verò inter humanæ Reip. partes numerari hominum corpora; posse igitur ab ea leges condi, quibus corpora, pro ut censuerit opportunum, disponat.

Antequam Matrimonium esset Sacramentum, fuisse in Rep. hujusmodi potestatem; nec idcirco credendum esse, ex eo, quod tam precipuus, ac tam frequens contractus, ad eminentiam Sacramenti effectus fuerit, evasisse in Reip. detrimentum, ereptâ illi facultate, in eo sibi consulendi: posita ejus potestate, perspicuè conspici necessitatem, ex tam multis & tam gravibus incommodis, quibus ut efficaciter occurreretur, oportere, ut inter res prescriptas etiam Parochus adesset. Hucusque Fufcararius apud Pallav. sup. n. 11.

Et n. 12. sic argumentantem inducit Antonium Cerronium Episcopum Almeriensem. Si potest Ecclesia duos homines ineptos reddere ad quovis modo contrahendum, sicuti ab ea in aliis Ecclesiasticis juris impedimenti actum fuerat, longè majorem in ipsa facultatem inesse, quâ ipsos ineptos reddat, ad certo quodam modo contrahendum. Non irrita fieri ab illa per hoc Decretum Matrimonia, postquam Sacramenta sunt; sed obicem induci, ne vera Matrimonia, adeoque etiam, ne sint Sacramenta. Ita Cerronius.

Porro Confalvus de Mendoza Salmaticen-

sis Antistes dixit: Cùm homo sit animal politicum, par esse, cunctas ipsius actiones sub-
jici politicæ potestati, ut ad bonum commune dirigantur: sic igitur Matrimonium, quatenus est contractus merè civilis, sicut in Ethnicis, subijci potestati politicæ; quatenus verò est Christianorum contractus, ac proinde materia Sacramenti, subijcere potestati Ecclesiasticæ. Idcirco quemadmodum propriorum bonorum alienatio, etiam secundum modos legitimos juris naturalis, redditur in quibusdam conditionibus irrita ab humanis legibus, ita statui fas esse de potestate in propria corpora, ubi ea ita exerceatur, ut inferatur inde detrimentum Reip. Christianæ.

Hoc detrimentum liquidò conspici in Matrimoniis clandestinis, quando ipsorum causâ tribunalia scatebant litibus, & Christianorum genus offensionibus & delictis; atque humanâ arrogantiâ eò devenisse, ut nobiles probro sibi ducerent, aliter quàm clandestinè Matrimonium contrahere, perinde ac si honorificum non esset, nisi illicitum; ac propterea gliscente absurdo, cui medendo satis non erant vetera interdicta, novis efficacioribus opus esse. Hæc ille apud Pallav. sup. n. 23.

Et n. 24. sic scribit idem Auctor: Franciscus Zamorra, Minorum observantium Præfatus supremus, idem comprobavit, narravitque accepisse se per literas novæ Hispaniæ, novellos illos Christianos, hoc velamine clandestini conjugii obtextos, bis, ter & quater uxores ducere, idcirco rogari se, ut ipse remedium exposceret à Pontifice, de quo pariter opem Regis imploratum fuisse.

Atque hæc sunt præcipuæ rationes, propter quas Concilium remedium à Pontifice expostulavit, & obtinuit pro remedio irritationem, tam directam, id est, immediam annullationem ipsius contractus, ibi: *Et hujusmodi contractus irritos & nullos esse decernit; quam indirectam, id est, inhabilitationem ipsarum personarum, ibi: Eos S. Synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, ut vel sic, quanto odio persecuta fuerit Ecclesia Matrimonia clandestina, non obscure significaret universis, & ut liquidò demonstraret, Ecclesiam habere potestatem irritandi hujusmodi Matrimonia, quidquid plures ex Patribus contradicerent absque solido fundamento, ut satis patet ex jam dictis.*

Siquidem nec ratio contractus obstat, nec ratio Sacramenti. Non primum; licet enim sit contractus naturalis, sive à natura quodammodo institutus, & omnibus permittus; equidem certum est, quod non valeat, nisi habuerit debitam materiam & formam, quæ sunt corpora contrahentium, & consensus reciprocos, signo externo legitime expressus; non exprimitur autem legitime, nisi in præsentia Parochi & duorum testium.

K k k 2 Non-

86.

Idem com-
probavit
Franc Zamorra.

87.

Pontifex directè & indirectè irritavit Matrimonia clandestina.

88.

Hinc irritationi non obstat ratio contractus.

Nonne etiam testamentum est contractus naturalis? Et tamen non valet, nisi voluntas testatoris legitime exprimitur, non valet, inquam, etiam in foro interno, ut Multi docent. Permittit quidem jus naturæ, ut valeat contractus Matrimonii clandestinus, sed tamen non præcipit, ut valeat, & idem per jus positivum fieri potest, ut non valeat. Sicuti permittit jus naturæ, ut valeat Matrimonium in 3. & 4. gradu consanguinitatis, tamen quia non præcipit, ut valeat, fieri potuit per jus positivum, & factum est, ut non valeat, quod tamen aliàs valeret.

89. Occurrit objectioni.

Nec refert, quod hic habeatur ratio cujusdam certæ conditionis personarum; quia personæ non magis sunt de essentia Matrimonii, quàm consensus externus; porò in nostro casu habetur ratio cujusdam certæ conditionis consensûs; externi; si ergo ex defectu certæ conditionis materiæ, potest jus positivum irritare Matrimonium, etiam in foro interno; cur non etiam ex defectu certæ conditionis formæ? Non apparet sufficiens disparitas.

Nec etiam obstat ratio Sacramenti.

Ex quo etiam manifestè convincitur, non obstat hic ratio Sacramenti; quia dignitas Sacramenti non immutavit naturam contractûs, sed eam intactam reliquit, ut patet ex alibi dictis. Si ergo contractus potest irritari, etiam consequenter Sacramentum, quod non potest subsistere sine contractu, cum hic ipse sit tota essentia Sacramenti. Et verò si materia Sacramenti possit per jus positivum reddi inepta, quæ jure divino est apta, cur non etiam forma? Nec enim Ecclesia aut Respub. majorem habet potestatem mutandi materiam Sacramenti, à Christo institutam, quàm formam.

90. Ecclesia hic non mutat formam Sacramenti formaliter, sed tantum materialiter.

Et idem, sicut in exemplo consanguinitatis non mutavit Ecclesia formaliter materiam Sacramenti, sed tantum materialiter; pari ratione in nostro exemplo non mutavit formam Sacramenti formaliter, sed tantum materialiter; nimirum, quia amittit illud esse, ratione cujus poterat esse forma: v. g. si Ecclesia posset efficere, ut hæc vox, *Corpus*, non significaret corpus, & illud efficeret, tunc hæc verba: *Hoc est corpus meum*, non essent forma Consecrationis; non tamen Ecclesia variaret formaliter & propriè Sacramenti formam, sed materialiter, variando vocis significationem; quia ea vox, *Corpus*, non materialiter sumpta constituit formam Sacramenti, sed formaliter sumpta, in quantum significat corpus: unde variatâ significatione, quia non manet eadem vox formaliter, sed tantum materialiter, non erit forma Sacramenti; & consequenter variabitur forma materialiter & remotè, non autem propriè & formaliter: quia vox alia, significans corpus, esset eadem formaliter, hoc est, quantum ad significationem; ratione cujus

propriè & formaliter constituit formam Sacramenti, licet quantum ad materiam vocis sonum, & syllabas, ex quibus constaret esset diversa vox.

Eodem modo contingit in Matrimonio verba illa: *Accipio te in meum*, &c., in materia materialiter tantum sumpta nunquam habent legitimam formam Matrimonii, ut constat; quia si proferrentur à furiosis, vel à que interno consensu, aut à consanguinitate non essent legitima forma; sed sunt formaliter & formaliter, in quantum important, & significant validum & sufficientem consensum ad mutuam corporum traditionem.

Dum ergo Ecclesia (prout potest) efficit ut hæc verba, prolata à consanguinitate, vel abique Parochi & testium presentia, importent ac continent sufficientem consensum ad eam traditionem, non sunt propriè & formaliter materia & forma Sacramenti tantum materialiter & remotè; quia verba illa, quæ ante legem Ecclesiæ pronuntiabantur, & quæ modo sufficiunt, ut formaliter, id est, in quantum importent consensum sufficientem, licet materiam & remotè sint diversa; quia ante legem Ecclesiæ dicta sufficiunt, post vero non.

Itaque Concil. Trident. irritum Matrimonium clandestinum, enim quædam est Sacramentum, non directè & immediate, sed cum Sacramentorum institutione, & obsequio, non subjaceant potestati Ecclesiæ. Præterea declarat, & hoc præcipit, ut in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentum dispensationis, salva illorum substantia, ea mutaretur, sed indirectè & remotè, vel in modo licet directè & proximè contractum humanum qui est fundamentum seu substratum Sacramenti: porò sublato seu destructo fundamento, tollitur superædificium, ut dicitur. 1. Cum Paulus dicat: Fundamentum non potest ponere præter id, quod positum est; quod est Christus Jesus, qui quænter probatur, quia ubi Christus non est fundamentum, nullum boni operis est superædificium. Ita Greg. Antiocheno Episcopo in 7. Epist. 47. indicat. 2.

Igitur Ecclesia nequit efficere, ut consecratio maris & foemine ad mutuam corporum traditionem sufficiens, non sit validum Sacramentum Matrimonii; potest tamen efficere, ut consensus ille non sit sufficientis corporis traditionem, nisi certæ conditiones concurrant, quibus deficientibus, indirectè & consequenter in validum redditur Sacramentum Matrimonii.

Veluti Ecclesia nequit efficere, ut si quis confiteatur Sacerdoti, jurisdictione prædicta, absolutionemque recipiat, Sacramentum

B
Sacramenti
partis

irritum sit: at potest auferendo jurisdictionem à ministro, efficere, ut absolutio, ab illo præstita, nulla sit: quia illud esset, omnibus requisitis ad valorem Sacramenti concurrentibus, directè Sacramentum annullare: hoc autem tantum est destruere fundamentum, ad Sacramenti valorem prærequiriturum, quo destructo, consequenter & indirectè destruitur Sacramentum.

Atque ex hoc simili patet, quod jam dictum est de mutatione materiæ & formæ, etiam posse applicari mutationi ministri. Nam Christus solum instituit pro ministro Sacramenti Matrimonii illum, qui esset legitimus minister contractus: sicuti pro Sacramento Pœnitentiæ instituit ministrum judicem; cui ergo Ecclesia potest facere, ut hic sit iudex, vel non iudex, dando vel auferendo jurisdictionem, & ita ministrum materialiter variare; ita etiam facere potest, ut aliquis sit vel non sit minister Sacramenti Matrimonii, requirendo aliquam in ipso conditionem, sine qua nequeat validè contrahere Matrimonium, & ita ministrum Sacramenti materialiter variare; eo planè modo, quo variatur minister, quando is, qui hodie potens est copulari, craftinà die per naturam vel vim externam sit impotens; quippe hodie est minister Sacramenti Matrimonii, si reliqua adsint; cras autem non est amplius minister. Quis propterea dicit, vel naturam, vel eum, qui vim inferit, mutare seu variare ministrum Sacramenti?

Quid ergo facit? Directè & immediatè mutat ministrum contractus matrimonialis, quo variato seu mutato, indirectè & consequenter mutatur minister Sacramenti Matrimonii, sicut dictum est, de mutatione materiæ & formæ, quippe Christus non instituit alium ministrum, vel aliam materiam aut formam Sacramenti, à ministro, vel materia aut forma contractus. Neque est verisimile, quòd elevando contractum istum civilem ad dignitatem Sacramenti, voluerit auferre potestatem Reip. variandi ejus materiam formam aut ministrum, quando id foret quodammodo necessarium pro bono communi.

Neque hæc variatio est specialis huic Sacramento; quàmvis si esset, non foret miranda, cum plures differentiæ oriuntur inter hoc, & alia Sacramenta, ex eo quòd materia ejus & forma sint contractus civilis, qui quoad esse suum formale, id est, ut legitimus sit, subditur potestati Reip. secus v. g. aqua naturalis, quæ est materia Baptismi. Quàmquam & hæc mutari possit, etiam à quolibet privato homine, qui ita potest eam alterare per admisionem aliarum rerum, ut amplius non maneat aqua naturalis, & per consequens, ut amplius non sit materia Baptismi.

Interim sicuti nemo, præter Christum,

potest facere, ut aqua naturalis, manens naturalis, non sit materia Baptismi; sic itidem nemo, præter Christum, potest efficere, ut contractus legitimus seu validus non sit materia & forma Sacramenti Matrimonii. Sed Respub. potest facere, ut contractus, qui alias foret validus, per legem irritantem fiat invalidus; non solum in foro externo, sed etiam in foro conscientiæ; ut manifestum est in impedimento consanguinitatis & similibus, quæ, secundum Omnes, dirimunt Matrimonium, etiam in foro conscientiæ.

Et ratio est; quia licet lex humana decernere non possit aliquid circa id, quod deducitur immediatè ex principiis naturalibus, bene tamen circa ea, quæ deducuntur tantum frequentius & universaliter, aut quæ se habent ut determinationes juris naturalis. Ergo potest aliquid decernere aut innovare circa materiam contractus ex his, quæ jure naturali non requiruntur; & sicut lex præcipiens aliquid, aut prohibens, obligat in conscientia; ita etiam lex irritans contractum, & explicans nullum fore, obligabit in conscientia.

Atque ut alii contractus solum forent irriti in foro externo; secundum multos DD. id dici non potest de Matrimonio; quia alii contractus, semel validi, irritari possunt per potestatem humanam, secus Matrimonium; ergo vel in utroque foro est invalidum, vel in neutro; quàmvis aliquando præsumatur invalidum in foro externo, ubi tamen reverà est validum in foro conscientiæ, & è converso, aliquando præsumatur validum in foro externo, ubi tamen reverà in foro conscientiæ est invalidum, v. g. ex defectu interni consensùs, quem Ecclesia per suam præsumptionem non potest supplere; sicuti per suam præsumptionem non potest efficere, ut non fuerit consensus, quando reverà fuit.

Hinc leges istæ matrimoniales, quæ fundantur in præsumptione, v. g. quæ præsumunt consensum matrimonialem ex copula, secuta post sponsalia, de qua alibi tractavimus, & similes, quæ aliquid præsumunt in unoquoque casu particulari, non obligant tali præsumptione non subsistente, neque mandatum, aut sententia judicis, si in ea fundetur.

Alterum genus præsumptionis est (inquit Bal. Pontius l. 5. c. 5. n. 7.) quando non præsumitur fraus aut dolus in unoquoque peculiaris casu, sed in plurimum, & hoc est fundamentum cujusque legis non solum irritantis, sed etiam præcipientis aut prohibentis. Nulla enim lex est, quæ non statuatur ad vitandum aliquid publicum incommodum, id est, totius Reip. aut certi generis personarum, quæ sunt in Republica. Unde si talis præsumptio esset falsa, lex esset nulla, quæ statuatur contra libertatem naturalem. Tamen

K k k 3 quia

Respub. potest facere ut contractus fiat invalidus etiam in foro conscientia.

97. Matr. vel in utroque foro est invalidum vel in neutro.

Lex que præsumit aliquid in quovis casu particulari cessat, cessante præsumptione.

98. Secus que solum præsumit aliquid in plurimum.

Pontius.

quia hæc præsumptio non habet locum in singulis casibus, sed in plurimum: idem etiam si præsumptio legis deficit in uno casu, non idem lex vim amittit, nec definit obligare in eodem casu. Hæc ille.

Probatu
ratione.

Quæ n. 8. probat ratione & exemplis. Ratio, inquit, est; quia ut habet receptissimum Theologorum axioma in materia de Legibus, non deficit lex, non cessante causâ illius legis. Sed causa istarum legum non est fraus in isto peculiari casu, sed in universum, quæ causa non cessat, ex eo, quod in isto casu deficiat: ergo viget adhuc lex, legi autem vigenti nativa inest obligatio, atque adeo etiam obligabit in eo casu.

99.
Probatu
exemplis.
Primum.

Exempla sunt; Primum: quia lex Tridentini prohibet Matrimonia clandestina ad evitandos dolos & incommoda in Republicâ, & tamen nullus hæctenus dubitavit, eam non obligare, etiam si aliquis in aliquo casu contraheret sine fraude & damno. Cur ergo aliæ leges, quæ in præsumptione fundantur, non habebunt eandem vim in quolibet casu, etiam si constet veritas in contrarium, cum non constet, legillatores aliquid diversum pro eo statuisse, & aliàs quivis teneatur privatum damnum pati ob commune & publicum bonum, quod ex ejus legis observatione sequitur?

Secundum.

Secundum exemplum fit in lege, quæ jubet in Republica judicari secundum allegata & probata, quia aliàs præsumit falsum. Etiam si in particulari casu constet, falsitatem esse in allegatis & probatis, & nota sit innocentia Reipublicæ, debet Judex secundum allegata & probata judicare. Ecce in hoc casu deest præsumptio legis, & nihilominus vim retinet universalis lex, cujus præsumptio est ut plurimum. Ergo idem etiam in aliis dici debet. Hæctenus Pontius.

100.
Matr. clan-
destina irri-
ta sunt ta-
mensi hinc &
nunc non sit
periculum
alicujus in-
convenienti-
s.

Igitur ad propositum nostrum, Matrimonia clandestina irrita sunt, tamen hinc & nunc non sit periculum alicujus inconvenientis, propter quod à Tridentino irritata sunt; quia hæc lex non præsumit illa inconvenientia in unoquoque peculiari casu, sed in plurimum, quæ causa semper adest.

Illam autem fuisse sufficientem, ad hujusmodi decretum universale ac perpetuum faciendum, didici ex lege prohibente talia Matrimonia ante Trident. quæ erat universalis ac perpetua, obligans etiam si aliquis in aliquo casu contraheret sine fraude & damno. Et hoc est, quod dici consuevit: Cessante causa legis in casu particulari solum negativè, non cessat obligatio, & per consequens nec irritatio. Quæ enim disparitas?

101.
Objectio.

Nec obstat Gloss. in cap. Tua fraternitas, sup. allegata, ubi verb. Poteris irritare, sic ait Cum Matrimonium interdicitur ab Ecclesia, aut causa prohibitionis est perpetua, aut tempo-

ralis. Si est perpetua, separantur à cohabitatione quousque cognoscatur de impedimento, qui probato separantur ex toto, i. a. sententia divor-
tiii inter eos, infra de Matrimonio contracto con-
tra interdict. Eccl. De muliere. Et sic intelligitur
cap. Contradicimus, & c. Vides, & c.
Non dubium. Et sic intelligitur, quod dicitur in
cap. Ad dissolvendum. Quo non probato
manebunt simul. Si vero causa prohibitionis
fuerit temporalis, puta tempus, in quo Matrimo-
nium prohibetur contrahi propter reverentiam
dierum vel consensus de futuro cum alio: tunc non
deberent separari, sed penitentia debet eis im-
poni, quia contra interdictum Ecclesie non se-
cerunt.

Hæc, inquam, Gloss. non obstat, quia
impræsentiarum causa est perpetua, scilicet
inconvenientia, quæ in plurimum solent
qui ex Matrimonio clandestino, quæ
hic & nunc fieri possit, ut non sequantur
autem perpetua sunt. Vel dic, causa
bonum commune & publicum, quod
tenus obtineretur, nisi Matrimonium
irritum, etiam in tali casu, quia quod
cile præsumeret, etiam ubi minor
mendum foret, illa inconvenientia
suo clandestino Matrimonio.

Itaque in Ecclesia non solum est positum
generalis irritandi Matrimonia, sed etiam in
proposita questione suppetit in
causa, ad hujusmodi decretum
perpetuum faciendum, propterea
civit, non solum inhabilitatio
etiam irritando ipsum contractum
spectato solo jure naturæ, sed
contrahere, ut supra
tractus essentialiter non
externum, per signa
pressum, quia tamen
potest illis ex legitima
tollere, & efficere, ut
ciant ad traditionem
omnia non tantum à
tium, sed etiam à
illa subjecta est, pendent; ut
aliis exemplis extra Matrimonium.

Sic quippe Ecclesia Professionem, ante
ante decimum sextum annum
te annum probationis
Concilio Tridentino sess. 25. de
ibi: Professio autem antea facta, si
lamque inducat obligationem, ad
la vel Religionis, vel Ordinis
aut ad alios quoscunque effectum. Quæ irritatio
non solum obtinet in foro
ut Omnes fatentur, in foro
Fateor, hominem habere
nium suorum actuum; sed ut
sint; non autem ut habeant
effectum; hic porro non
ctus ejus. An putas, quod

B
Sac. Matrimonii

non possit impediri à suo effectu? Scio quòd non putes; quia oppositum nimis manifestum est. Quàmvis ergo consensus sit causa naturalis obligationis: equidem nil obstat, quin illa obligatio à causa superiori possit impediri. Sicut in præsentia impeditur ab Ecclesia, quæ est superior, etiam respectu Matrimonii, ut patet ex aliis impedimentis, dirimentibus jure tantum positivo.

Nec dixeris: annullatio actûs pœna est; hæc autem non incurritur ante judicis sententiam, juxta Gloss. vulgarem c. *Fraternitas*, 12. q. 1. & Omnes: ergo in conscientia non est irritum tale Matrimonium.

Ne, inquam, sic argumenteris; quia falsum est, quòd omnis annullatio actûs sit pœna; & falsum est, quòd nulla pœna incurritur ante judicis sententiam, juxta Gloss. vulgarem c. *Fraternitas*, 12. q. 2. & Omnes; nam Gloss. illa nihil simile dicit, & Omnes fatentur, censuras obligare ante omnem sententiam. Igitur tamen si admitteremus, irritationem Matrimonii clandestini pœnam esse (quod non) equidem in conscientia Matrimonium erit irritum; nam pœna illa incurritur ante omnem sententiam, ne alioquin lex sit inutilis ad finem intentum, cum Matrimonium semel validum nequeat per potestatem humanam irritari.

Porro quòd possit dari irritatio alicujus actûs, quæ non sit pœna, sive, quòd possit dari irritatio purè moralis, inde satis probatur: quòd deur aliqua irritatio, ubi nulla præcedit culpa, nec sufficiens causa pœnæ ex parte ejus, cujus actus irritatur: v. g. quando quis condit testamentum minus solemne, quod ex illo defectu irritum est, nihil peccavit, nec aliquid fecit punitione dignum; quia sicut liberè possit testamentum non condere, nec tamen idèd effect dignus pœna; ita etiam liberè potuit minus solemne testamentum facere, sine macula, vel causa pœnæ; ergo nullitas illa non est pœna; ergo nec lex est pœnalis, sed directiva tali modo, & cum tali efficacia, ut constituat illam formam, tanquam substantialem actui, etiam si inde consequatur alteri incommodum ex nullitate talis actûs.

Et confirmatur: quia intentio talis legis non est, punire actum, vel negligentiam alicujus; cujus signum est, quia in dicto casu detrimentum, quod ex nullitate testamenti sequitur, magis cedit in damnum hæredis, quàm testatoris; neque id reputatur inconveniens, quia reverà lex neutrum punire intendit, sed communi bono providere; non potest ergo talis lex pœnalis reputari.

Nec obstat; quòd interdum in jure videatur hic effectus, prout fit per has leges, vocari nomine pœnæ, ut in l. fin. Cod. de Posthumis hæred. ibi: *Ne pœnam patiatu'r præteri-*

tions, qui suos filios non præterit; nam ibi lato modo sumitur pœna pro incommodo vel damno quocumque. Ita Suarez lib. 5. de LL. c. 19. n. 5.

Et quia hoc non sufficit ad intentum nostrum; quippe peccat graviter, ut supra dictum fuit, qui clandestinè contrahit; idèd subscribo, quæ idem Auctor addit n. 6. Lex inquit, prohibens actum, & irritans illum, intuitu boni communis, vel privatorum, non est pœnalis. Exempla illius sunt in legibus irritantibus Matrimonia inter consanguineos vel affines, vel inter cognatos spiritualiter; illa enim irritatio non est introducta in pœnam contrahentium, sed per se propter decentiam religionis, vel conjugalis honestatis. Item hæc spectant leges irritantes Professiones minorum, vel ante annum probationis, vel similes.

Ratio verò est; quia illa irritatio non fit in odium alicujus, nec in vindictam delicti, quod ad pœnam in rigore sumptam necessarium est, juxta l. 22. Cod. de Pœnis: *Sancimus ibi esse pœnam, ubi & noxia est.* Et infra: *Peccata igitur suos teneant auctores, nec ulterius progrediatur metus* (id est, pœna, juxta Gloss. ibi verb. *Metus*) *quàm reperiatu'r delictum.*

Denique declaratur in hunc modum; quia pœna solum per accidens introducitur, seu per occasionem, ad cohibendum vel vindicandum: hæc autem irritatio per se imperatur, & fit, quia per se expedit bono communi, vel privatorum.

Neque obstat; quòd talis irritatio cedat in nocumentum alicujus; quia hoc est indirectè, & per consecutionem; non verò est illud damnus intentum à legislatore, ut ille puniatur. Unde Multi censent, talem legem non solum non esse pœnalem; verum neque odiosam esse, sed potius favorabilem. Usque adhuc Suarius.

Infero ergo: irritatio, de qua hic tractamus, non est propriè pœna; quia & ipsa non est introducta ob delicti punitionem, sed propter bonum commune, & bonum ipsorum contrahentium, ut patet ex dictis; ita ut si contrahentes essent immunes culpæ, propter invincibilem ignorantiam, equidem Matrimonium non valeret, ut patebit ex dicendis.

Accedit: quòd Concil. Trident. postquam irritavit hujusmodi Matrimonium, tunc demum infligit propriè dictam pœnam contrahentibus, ibi: *Insuper Paracubum &c. nec nos ipsos contrahentes graviter arbitrio Ordinaris puniri præcipit.* Quam indubiè pœnam evitarent, qui bonâ fide sic contraherent. Igitur lex illa Tridentini irritans non est propriè lex pœnalis.

Si autem à me quaeritur, à quo tempore hæc lex obligaverit, & quas personas obliget? Respondeo citiùs.

L. fin. C. de Posthumis. Suarez.

Lex irritans actum intuitu boni communis, vel privatorum, non est pœnalis.

108. Probatio.

Confirmatur.

Occurritur objectioni.

109. Irritatio Matr. clandestini non est propriè pœna.

CON-